

จิตลักษณะภาวะผู้นำในการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้นำมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

Leadership Psychological Characteristics of Muslim Youth Development in 21st Century among Muslim Leaders in Three Southern Border Provinces of Thailand

Received:	May	25, 2021
Revised:	June	9, 2021
Accepted:	June	16, 2021

อับดุลเลาะห์ เจ๊ะหลง (Abdullah Chelong)*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจิตลักษณะภาวะผู้นำในการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้นำมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์และวิธีการสนทนากลุ่ม กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำเยาวชนมุสลิมในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส จังหวัดยะลา และจังหวัดปัตตานี จำนวน 8 คน กลุ่มนักวิชาการมุสลิม จำนวน 8 คน และกลุ่มนักปฏิบัติงานด้านเด็กและเยาวชนมุสลิม จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น 24 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย โดยสร้างข้อสรุปจากสิ่งที่ปรากฏขึ้นจากการสังเคราะห์เอกสาร และการสนทนากลุ่ม นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบรายงานเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า จิตลักษณะภาวะผู้นำในการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้นำมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ 1) การสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่และพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับกระแสสังคม 2) การพัฒนาและประยุกต์กิจกรรมการเรียนรู้อิสลามที่สอดคล้องกับทักษะใหม่ในศตวรรษที่ 21 3) การสร้างสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้แบบใหม่อย่างมืออาชีพ และ 4) การหยั่งรู้และเข้าใจพฤติกรรมเยาวชนและมนุษย์ในทุกช่วงวัย

คำสำคัญ : จิตลักษณะ, ภาวะผู้นำ, เยาวชนมุสลิม, ศตวรรษที่ 21

* อาจารย์ ดร., สาขาวิชาสังคม วัฒนธรรม และการพัฒนามนุษย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
Email: Abdullah.c@psu.ac.th

Ph.D., Lecturer, Department of Social, Culture, and Human Development Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University Hatyai Campus, Thailand. Email: Abdullah.c@psu.ac.th

Abstract

This study aimed to examine leadership psychological characteristics of Muslim youth development in 21st century among Muslim leaders in three Southern border provinces of Thailand using qualitative research methodology. Documentary analysis and focus group discussions consisted of 8 Muslim youth leaders in Yala, Pattani and Narathiwat, 8 academicians, 8 workers related to Muslim child and juvenile development were used for data collection. The data were inductively analyzed to summarize the synthesis of document and presented through descriptive analysis.

The findings revealed that Muslim leaders develop Muslim youth 21st century in three Southern border provinces presented these psychological characteristics of leadership: 1) Rethinking and self-improvement toward social movement, 2) Islamic learning activity improvement and application according new 21st century skills, 3) professionalism in building new leaning environment and 4) perception of youth behavior and human generation.

Keywords: Leadership Characteristics, Muslim Youth, Three Southern Border Provinces, and 21st Century

บทนำ

ในสภาวะที่โลกกำลังเดินวิ้งตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่สร้างสรรค์นวัตกรรมสมัยใหม่นับประการ การพัฒนามนุษย์และสังคมสมัยใหม่จึงต้องไม่หยุดนิ่ง แนวคิดการมองแบบองค์รวมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนามนุษย์ เพื่อให้มนุษย์สามารถยืนอยู่ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม สามารถแยกแยะความดีงามได้ พร้อมกับสามารถใช้ชีวิตกับผู้อื่นที่หลากหลายบนโลกนี้ได้อย่างมีความสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเติบโตท่ามกลางโลกในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการกระจายองค์ความรู้ไปยังทั่วทุกมุมโลก หวังเพื่อให้มนุษย์เกิดการพัฒนาและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของนวัตกรรมสมัยใหม่ ซึ่งประเทศไทยอยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้เยาวชนสามารถใช้ชีวิตได้ในสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปจากเดิมที่มีการอธิบายว่าทักษะสำคัญสำหรับคนยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ต้องอาศัยทักษะทางด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะทางด้านการสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี รวมถึงการได้รับการส่งเสริมทางด้านทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งนั่นหมายความว่า เมื่อโลกเปลี่ยนไป เด็กและเยาวชนควรได้รับการส่งเสริมทักษะเหล่านี้อย่างเท่าเทียมกัน อันเป็นสิทธิที่เด็กและเยาวชนควรได้รับ โดยเฉพาะสิทธิการอยู่รอด (Right of Survival) สิทธิในด้านพัฒนาการ (Right of Development) และสิทธิการมีส่วนร่วม (Right of Participation) (Unicef Thailand, 2016; P21, 2019) ภายใต้คุณธรรมจริยธรรมพร้อมเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ได้ในทุกรูปแบบ ในขณะที่เยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังต้องเผชิญกับความอ่อนแอของกระบวนการพัฒนาเยาวชนมุสลิม การขาดการอบรมเลี้ยงดูแบบอิสลามอย่างใกล้ชิด การไม่ได้รับการศึกษาด้านศาสนาอิสลามอย่างจริงจัง การไม่สนใจกิจกรรมทางศาสนาอิสลามของเยาวชน การปล่อยปละละเลยและไม่ใส่ใจดูแลเยาวชนของผู้นำมุสลิม (Leaheem, 2017) ในขณะที่ผลการศึกษาของ Madre (2013) พบว่าผู้นำ

มุสลิมยังไม่สามารถดูแลเยาวชนตามวิถีอิสลาม อันเนื่องจากผู้นำมุสลิมขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง การไม่ตระหนักและไม่ให้ความสำคัญในการดูแลเยาวชน ขาดทักษะและประสบการณ์ในการดูแลเยาวชน และผู้นำมุสลิมขาดความสัมพันธ์กับกลุ่มเยาวชน

ในขณะที่สถานการณ์อันเลวร้ายที่ยังก่อกวนและแผ่ขยายเข้าไปในกระแสของเยาวชนสมัยใหม่ คือ ตัวตนเด็กรุ่นใหม่ไม่สามารถแยกแยะจิตวิญญาณและวัตถุ เป็นภาพสะท้อนของความล้มเหลวทิศทางการพัฒนายุคไซเบอร์ที่ขาดความเข้าใจในทุกมิติของความเป็นมนุษย์ เป็นการพัฒนาที่ใช้วัตถุเป็นตัวตั้ง และละเลยอย่างเบ็ดเสร็จด้านจิตวิญญาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาในปัจจุบัน มักจะอยู่บนฐานเส้นด้ายของระบบคุณธรรมจริยธรรม เป็นเหตุให้อารยธรรมแห่งศาสนามักตกเป็นเหยื่อที่ต้องสูญเสียพร้อม ๆ กับคำว่าพัฒนา อยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับบทสรุปของรัฐบาล หลังจากการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 11 คือ สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน (Mahama, 2010) การพัฒนาที่ใช้อิสลามที่มีอยู่ในปัจจุบัน ต้องมีการพัฒนาคุณภาพขึ้นเพื่อให้ตอบโจทย์ทางสังคม เพื่อผลิตมุสลิมตามอุดมคติของอิสลามที่หยิบน้อมความปรารถนาดีให้แก่เพื่อนมนุษย์ และเพื่อสภาพความรุนแรงความสุดโต่งในด้านต่างๆ ที่ทำลายภาพของมุสลิมในอุดมคติให้หมดไป อย่างไรก็ตาม ควรกระจายความรู้ด้านอิสลามในไทย ที่วันนี้มีอยู่เพียงในระดับอุดมศึกษา ให้ลงไปสู่ระดับการศึกษาที่ต่ำกว่านี้ เพราะเป้าหมายของอิสลามไม่เพียงแต่ต้องการผลิตคนเก่งเท่านั้น แต่ต้องการพัฒนาคนให้เป็นคนดี เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับด้านจิตวิญญาณด้วย จากปฏิญญาปัตตานี ที่กำหนดให้นักวิชาการอิสลามศึกษาทั่วโลกมาประชุมกันที่ปัตตานีทุก 2 ปี เพื่อตอบโจทย์ ชีตทิศทางการแก้ปัญหาให้โลกในมุมมองอิสลามศึกษา นำพาโลกสู่สันติและสมานฉันท์ เน้นให้การศึกษ การวิจัย การแก้ไขปัญหา เพื่อรักษาไว้ซึ่งสิทธิและความมั่นคงของมนุษย์ และจะต้องมีการขับเคลื่อนให้เกิดความสมดุล ซึ่งปัญหาของโลกทุกวันนี้เกิดจากความคิดสุดโต่ง รุนแรง มีการเน้นด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น เน้นวัตถุนิยมการพัฒนาด้านจิตใจ เน้นผลกำไรจนลืมคุณค่าของครอบครัว ความสมดุลจะนำพาสังคมอนาคตให้อยู่รอดได้ มีความสมบูรณ์แบบ จะต้องไม่ศึกษาเฉพาะวัฒนธรรมและศาสนา แต่จะต้องเกี่ยวข้องกับทุกศาสตร์ เช่น การแพทย์ เศรษฐศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ หลักคิดและจิตวิญญาณ จะต้องทำงานร่วมกับทุกศาสตร์เพื่อหาคำตอบให้โลกของเรา ต้องเปี่ยมด้วยคุณภาพ ไม่ทำเพราะอยากทำหรือทำเพราะเป็นนโยบายรัฐแต่เพียงอย่างเดียว ต้องมุ่งสู่ความเป็นเลิศ พร้อมทั้งเน้นในเรื่องสิทธิและความมั่นคงของมนุษย์ มุ่งเน้นการศึกษาและหาคำตอบเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ถูกต้องของโลกอิสลามให้ปรากฏ การให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวมุสลิมกับประชาชนที่ไม่ใช่มุสลิม ซึ่งเป็นสิ่งที่ประชาคมอิสลามควรให้ความสนใจ และร่วมมือกันแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม (Prince of Songkla University, 2013) จากสภาการณ์ดังกล่าว ถือเป็นความจำเป็นสำหรับผู้นำมุสลิมในการก้าวรับแนวโน้มในการพัฒนามนุษย์และสังคมมุสลิม ที่ถูกออกแบบเพื่อค้นหาวิธีการและมุมมองใหม่โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนมุสลิม แต่ยังไม่มียุทธวิธีหรือแนวคิดสำคัญในการรองรับสภาพการณ์ดังกล่าวเท่าที่ควร โดยเฉพาะการบริหารงานของผู้นำชุมชน ต้นแบบของผู้นำมุสลิมที่ไม่พึงประสงค์ และจิตลักษณะภาวะผู้นำมุสลิมในการทำงานด้านเยาวชนมุสลิมในศตวรรษที่ 21 (Abdullah, 2019) งานวิจัยครั้งนี้จึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาจิตลักษณะภาวะผู้นำการพัฒนาเยาวชนมุสลิมบนพื้นฐานวิถีวิทยาการวิจัยที่เชื่อถือได้ ไปสู่การพัฒนามนุษย์และสังคมมุสลิมที่พึงประสงค์ของอิสลามและพลเมืองของโลก อีกนัยหนึ่ง การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางการปฏิรูปสังคมมุสลิมให้อยู่ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมและความรู้แห่งสมัย (Modern Knowledge) ที่มีกรอบ

แนวทางที่ถูกต้องตามหลักความเชื่อในวิถีอิสลาม หรือที่เรียกว่า อิสลามานูวัตรองค์ความรู้ (Islamization of knowledge) (Hashim, 2000; Moten, 2001) ซึ่งเป็นกระบวนการองค์รวมของการกล่อมเกลาทางศาสนาที่มีอิทธิพลต่อสังคมมุสลิมในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาจิตลักษณะภาวะผู้นำในการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในศตวรรษที่ 21 ของผู้นำมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กำหนดเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำเยาวชนมุสลิมในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส จังหวัดยะลา และจังหวัดปัตตานี จำนวน 8 คน กลุ่มนักวิชาการมุสลิม จำนวน 8 คน และกลุ่มนักปฏิบัติงานด้านเด็กและเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น 24 คน ซึ่งทั้ง 3 กลุ่ม เป็นบุคคลสำคัญที่มีประสบการณ์ความรู้และความสามารถในการขับเคลื่อนสังคมมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ผ่านระบบการศึกษา การวิจัย และการลงพื้นที่ปฏิบัติการร่วมกับชุมชน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย ประกอบด้วย การสังเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ และวิธีการสนทนากลุ่ม กับผู้ให้ข้อมูลในประเด็นที่เฉพาะเจาะจงจำนวน 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้นำเยาวชนมุสลิมจำนวน 8 คน 2) กลุ่มนักวิชาการมุสลิม จำนวน 8 คน 3) กลุ่มนักปฏิบัติงานด้านเด็กและเยาวชนมุสลิมจำนวน 8 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 24 คน โดยในแต่ละครั้งในการสนทนากลุ่มกำหนดให้มีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้การสนทนากลุ่มเกิดแนวคิด และแสดงประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างละเอียดลึกซึ้ง รวมทั้งการสัมภาษณ์เพิ่มเติมในบางประเด็น

การวิเคราะห์

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Inductive analysis) โดยสร้างข้อสรุปจากสิ่งที่ปรากฏขึ้นจากการสังเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบรายงานเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

สรุปผล และการอภิปรายผล

จากสภาพการณ์ของความพยายามแสวงหาและปรับประยุกต์คุณค่าของอิสลามให้สอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่กำลังดำเนินอยู่ในพื้นที่อันอุดมด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นพื้นที่ซึ่งมีมุสลิมเป็นชนกลุ่มใหญ่และมีความขัดแย้งในทางชาติพันธุ์ศาสนาที่เป็นปัจจัยพื้นฐานอันนำไปสู่พฤติกรรมต่าง ๆ ที่ได้กล่าวไว้ในบทนำในข้างต้นนั้น การศึกษาจิตลักษณะภาวะผู้นำในการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้นำมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คาดหวังว่าความรู้ที่แฝงฝังอยู่ในสังคมมุสลิมที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเหล่านี้ จะเป็นต้นทุนอย่างดีในการเผชิญหน้ากับความท้าทายในปัจจุบัน

ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปผลจากการศึกษาจิตลักษณะภาวะผู้นำในการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้นำมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

1. การสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่และพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับการเคลื่อนไหวทางสังคม

การขับเคลื่อนชุมชนให้เป็นพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านอารมณ์ สติปัญญา และจิตวิญญาณนั้น ต้องอาศัยผู้นำในบ้านเมืองเป็นสำคัญ ในขณะที่อิสลามได้ให้ความสำคัญต่อการเพิ่มพูนความรู้และการให้ความสำคัญกับผู้นำ ทั้งในแง่ของปัญญาและหลักธรรมแห่งศาสนา ทั้งนี้ พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานระบุถึงหน้าที่ของมุสลิมในสังคมว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย พวกท่านจงรักดีต่ออัลลอฮ์ จงรักดีต่อศาสนทูตและผู้นำของพวกเขา” (ซูเราะห์ อันนิซาอ์ โองการที่ 59) อย่างไรก็ตาม การที่บุคคลจะปฏิบัติหน้าที่ในการเป็นผู้นำซึ่งรับรู้ถึงหน้าที่อันหนักหน่วงนี้ได้ ย่อมต้องประกอบไปด้วยคุณสมบัติหลายประการ แต่ในยุคที่ความสัมพันธ์ระหว่างมุสลิมกับอิสลามอ่อนแอเช่นในปัจจุบันพบว่าผู้ที่ก้าวขึ้นมามีตำแหน่งจำนวนไม่น้อยที่ไม่ให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการ เพิกเฉยละเลยต่อภาระหน้าที่ของตนเอง ขาดแนวคิดในการทำงาน จนกระทั่งในชุมชนมุสลิมบางแห่งไม่มีความเป็นอิสลาม เห็นถึงความอ่อนแอของเยาวชนมุสลิมที่ติดยาเสพติด ใ้บกระต้อม การตั้งครุฑก่อนวัยอันควร ซึ่งจะทำให้สังคมมุสลิมถดถอยไปจากคุณธรรมจริยธรรม ต้องได้รับการสอบสวนอันหนักหน่วงในปรภพ ซึ่งเห็นได้จากบทสรุปของผู้ให้ข้อมูลตอนหนึ่งว่า

“การพัฒนาเยาวชนมุสลิมบ้านเราในปัจจุบันยังถือเป็นโอกาสดีที่ทางภาครัฐเข้ามาจับตาดู อันด้วยงบประมาณที่ภาครัฐลงมาในพื้นที่ หวังเพื่อแก้ปัญหาต้นตอของสถานการณ์ความไม่สงบ แต่ท่ามกลางโอกาสตรงนั้นยังมีวิกฤติที่เราพบเจอกันบ่อย คือ การขาดองค์ความรู้ของผู้นำท้องถิ่นในการเข้ามาพัฒนาชุมชน ส่วนใหญ่เข้ามาเพื่อครองอำนาจ หรือบ้างก็เอาครอบครัวตัวเองเข้ามาทำหน้าที่ส่วนท้องถิ่น นำมาซึ่งการทำงานที่ไม่ทั่วถึง เห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม นอกจากนั้น ยังมีปัญหาเรื่องแนวคิดในการบริหารชุมชนที่ไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน ส่วนใหญ่ผู้มีอายุเข้ามาทำหน้าที่ ส่วนผู้นำศาสนาตามมัสยิดยังมีปัญหาเรื่องการเมือง ความจริงแล้วควรรู้จักแยกแยะและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชน” (อาหมีน (นามสมมติ), สัมภาษณ์ 20 กันยายน 2560)

จากความเห็นดังกล่าว จะเห็นได้ว่าผู้นำมุสลิมในปัจจุบันยังคงต้องพัฒนาคุณลักษณะการเป็นผู้นำที่ดี ต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาของคนในชุมชน โดยเฉพาะเยาวชนที่จะเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาชุมชน ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว บทบาทของผู้นำมุสลิมควรจะมีอำนาจหน้าที่อย่างถ่องแท้ และปฏิบัติหน้าที่ให้เต็มกำลัง เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณเป็นแบบอย่างของสังคม ต้องกล้าเป็นผู้ชี้นำสังคม ให้กลับสู่สังคมอันดีงาม หมั่นศึกษาเพิ่มเติม หรือ พัฒนาตนเองให้เข้าถึงธรรมะขั้นสูง ปรับกระบวนการทัศน์ ศึกษาองค์ความรู้ในแขนงอื่นๆ เพื่อสามารถเป็นผู้นำของสังคมอย่างแท้จริง และยกระดับจิตใจ มองประโยชน์ส่วนรวมเป็นใหญ่ Public Relation Department (2015).

ในขณะที่ผู้นำมุสลิมจะต้องพัฒนาตนเองไม่ใช่เพียงแค่ทักษะหรือความรู้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงาน แต่จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำเยาวชนมุสลิมต้องพัฒนาทักษะทางด้านจิตวิญญาณ และมีทักษะที่หลากหลายพร้อมต่อการพัฒนาเยาวชนมุสลิมอันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่าง ๆ ที่เพิ่มมากขึ้นและเร็วขึ้น ยิ่งทำให้ทักษะข้างต้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 21 ที่มีการค้นคว้าวิจัยเพิ่มเติมเกิดแนวคิดเชิงผู้นำสมัยใหม่ ที่มีแนวคิด

ที่หลากหลายโดยแยกเป็นแนวคิดภาวะผู้นำเชิงผู้รับใช้ (Servant Leadership) แนวคิดภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ (Spiritual Leadership) แนวคิดภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (Ethical Leadership) แนวคิดภาวะผู้นำที่เป็นเลิศ (Super leadership Theory) และแนวคิดภาวะผู้นำเชิงผู้นำที่แท้จริง (Authentic Leadership) ซึ่งแนวคิดดังกล่าวถูกแยกออกไปจากแนวคิดก่อนยุคศตวรรษที่ 21 คือ แนวคิดทฤษฎีคุณลักษณะ (Trait Theory) แนวคิดเชิงอำนาจและอิทธิพล (Power and Influence) แนวคิดภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม (Behavioral Leadership) แนวคิดภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ (Situational Leadership) แนวคิดภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership) แนวคิดภาวะผู้นำเชิงบารมี (Charismatic Leadership) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) (Iwutlee, 2017) ซึ่งเน้นถึงอำนาจหน้าที่แต่ไม่สามารถเข้าถึงจิตวิญญาณของการพัฒนาได้อย่างแท้จริง จากการนำเสนอแนวคิดดังกล่าวเพื่อแสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนผ่านของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้ชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปอย่างคาดเดาไม่ได้ แนวคิดเชิงอำนาจและอิทธิพลในผู้นำจะค่อย ๆ เลือนหายไป โดยมีปัญญาประดิษฐ์ อัลกอริธึม มาทำหน้าที่อำนาจของผู้นำ (Warakorn, 2019) เว้นแต่ทักษะทางจิตวิญญาณเท่านั้นที่สามารถมีชีวิตรอดในยุคเปลี่ยนผ่านเช่นนี้ อันหมายความว่า แนวคิดภาวะผู้นำเชิงผู้รับใช้ แนวคิดภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ แนวคิดภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและแนวคิดภาวะผู้นำที่เป็นเลิศ มีความสอดคล้องกับจิตลักษณะภาวะผู้นำในการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในศตวรรษใหม่ อันเนื่องจากอิสลามนั้นให้ความสำคัญต่อจิตวิญญาณที่มีการดำรงตนเพื่ออัลลอฮ์ (ซบ). ที่ผู้นับถือศาสนาอิสลามได้ศรัทธาชีวิตต่อพระเจ้าของตน (Odeh rashed Al-Jayyousi, 2016) ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้สนับสนุนแนวคิดข้างต้นว่า

“จริง ๆ เรามองว่าวันนี้ทักษะที่ผู้นำต้องมีไม่ใช่บารมี เห็นเดี๋ยวนี้เขาไม่แคร์ใครกันแล้ว แต่ก่อนหมายถึงตอนยุคยัยเรากล่าวจะติดต่อราชการก็ต้องให้ผู้ใหญ่บ้านพาไป เดี่ยวนี้เราสามารถโทรหากันได้ หรือใช้เทคโนโลยีเข้ามาทำหน้าที่เป็นคนกลางให้ นั่นหมายความว่า ผู้นำปัจจุบันเองต้องทำความเข้าใจกับทักษะใหม่ ๆ เช่น เทคโนโลยี การทำงานกับคนหนุ่มมาก ทักษะทางด้านความคิดสร้างสรรค์ ไม่ใช่คิดว่าตัวเองมีอำนาจ” (คอรีย์ (นามสมมติ), สัมภาษณ์ 15 กันยายน 2560)

จากข้อมูลผู้ให้ข้อมูลหลัก แสดงให้เห็นว่าความสามารถในการสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่และพัฒนาตนเองให้สอดคล้องการเปลี่ยนแปลงของสังคมนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเยาวชนมุสลิม ในขณะที่นักวิชาการมุสลิมสมัยใหม่ (Muslim Modernist) ให้ความเห็นว่า ต้องสอดคล้องประสานระหว่างแนวคิดและวิธีการการพัฒนาแบบวิทยาศาสตร์ให้เข้ากับหลักการศาสนาหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือการพัฒนาทางวัตถุไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาทางด้านจิตวิญญาณ ซึ่งประกอบไปด้วยหลักการทางศาสนาเพื่อสร้างคุณภาพ ทั้งนี้อิสลามได้พร่ำสอนให้มุสลิมดำเนินชีวิตแบบเพียงพอ สายกลาง ไม่เอียงซ้ายหรือเอียงขวา เพราะอันที่จริงแล้วหลักคำสอนของอิสลามนั้นอยู่เหนือกาลสมัย คำสอน เหตุการณ์ได้ถูกพิสูจน์ตามหลักวิธีการทางวิทยาศาสตร์ว่าเป็นจริง ในขณะที่ ซัยยิด นาภิบ อัล อัดตาส จากสถาบันนานาชาติแห่งความคิดและอารยธรรมอิสลามจากประเทศมาเลเซียและศาสตราจารย์ ดร. อิสมาแอล อัลฟารูกี ชาวปาเลสไตน์ ของสถาบันอิสลามนานาชาติเกี่ยวกับแนวคิดอิสลาม ได้กล่าวว่าการทำให้องค์ความรู้สมัยใหม่ให้เป็นแบบฉบับอิสลาม นั่นก็คือ อิสลามานุวัตรเชิงความรู้ (Hashim, R., 2000; Nippon, 2005) ที่มีบทบาทต่อการพัฒนามุสลิมในกระแสการปฏิรูปสังคมเชกเช่นทุกวันนี้ได้เป็นอย่างดี

2. การพัฒนาและประยุกต์กิจกรรมการเรียนรู้อิสลามที่สอดคล้องกับทักษะใหม่ในศตวรรษที่ 21

เมื่อโลกในศตวรรษที่ 21 คืบคลานเข้ามาด้วยนวัตกรรมต่าง ๆ ที่ผุดขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง ซึ่งทำให้โลกทั้งใบสามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างต่อเนื่องและถูกพัฒนาขึ้นมาเรื่อย ๆ มีการส่งผ่านข้อมูลข่าวสารรวมถึงวิทยาการสมัยใหม่ข้ามผ่านซีกโลกอย่างกว้างขวางในระยะเวลาอันสั้น ซึ่งนำความเปลี่ยนแปลง ทำให้มนุษย์กลายเป็นฐานทรัพยากรหลักของโลก เพราะพวกเขามีความรู้และสามารถเรียนรู้ได้ ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ (ซบ) ดำรัสในคัมภีร์อัลกุรอาน ซูเราะฮ์ อัลอะลัก นั่นคือ “จงอ่านเถิด (โอ้มุฮัมมัด) ด้วยพระนามแห่งพระผู้เป็นเจ้าของเจ้า พระผู้ทรงบังเกิด” ซึ่งเป็นประโยคคำสั่งมีเนื้อหาครอบคลุมในทุกมิติของการศึกษา ฉะนั้นแล้วไม่แปลกหากเราถอยกลับมาย้อนถึงทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่กำลังพัฒนาพลเมืองของโลกให้สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ รวมไปถึงมีความคิดสร้างสรรค์ ที่เรียกกันว่า 21st Century skills หรือทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ประกอบไปด้วย ทักษะ 4 ประการ คือ 1) การมีความรู้ในวิชาหลัก ซึ่งมีความหมายครอบคลุมถึงความรู้รอบตัวอื่นๆ 2) การมีทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ 3) การมีทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี 4) การมีทักษะการเรียนรู้และสร้างนวัตกรรมใหม่ ที่เกี่ยวข้องกับทักษะแห่งความร่วมมือ 4 ประการคือการสื่อสาร (Communication) ความร่วมมือกัน (Collaboration) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) การคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) บนพื้นฐานของจริยธรรมที่ดี ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้มนุษย์และสังคมอยู่รอดอีกด้วย ด้านผู้ให้ข้อมูลหลักให้ความเห็นว่า

“ปัจจุบันเมื่อโลกมีการเปลี่ยนแปลง สิ่งที่ยากเห็นไปด้วยคือ การพัฒนาแนวคิดของผู้เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนมุสลิมที่มีความพร้อมทั้งความรู้ รูปแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์แห่งอิสลาม มีกระบวนการที่เป็นรูปธรรมโดยเน้นการฝึกทำ เช่น กิจกรรมในค่ายอบรมที่จัดขึ้นโดยภาครัฐและเอกชน ต้องให้ความสำคัญกับการละหมาด สอนวิธีการละหมาด ที่ถูกต้องอาจจะใช้แอปพลิเคชันเข้ามาช่วย ในขณะที่ส่วนใหญ่ผู้หลักผู้ใหญ่เราคิดว่าอายุเรามาต่างกันความรู้นั้นต่างกัน แต่ความจริงแล้วความรู้ต้องพัฒนาไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไปด้วย” (มะรุติง (นามสมมติ), สัมภาษณ์ 18 กันยายน 2560)

จากความเห็นดังกล่าวยังสอดคล้องกับหนังสือวิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21 ตอนหนึ่งว่า “การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องเตรียมคนออกไปเป็นคนที่ใช้ความรู้ (Knowledge Worker) และเป็นบุคคลพร้อมเรียนรู้ (Learning Person) ไม่ว่าประกอบ สัมมาชีพใด มนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นบุคคลพร้อมเรียนรู้และเป็นคนทำงานที่ใช้ความรู้แม้จะเป็นชาวนาหรือเกษตรกรก็ต้องเป็นคนที่พร้อม เรียนรู้และเป็นคนทำงานที่ใช้ความรู้ ดังนั้นทักษะสำคัญที่สุดของศตวรรษ ที่ 21 จึงเป็นทักษะของการเรียนรู้” (Panich, 2011) จากความเห็นและแนวคิดดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ความท้าทายในการออกแบบกิจกรรมเพื่อเยาวชนมุสลิมในปัจจุบันต้องไม่ใช่รูปแบบเดิม ต้องเน้นเรื่องของการเรียนรู้เพื่อให้เยาวชนมุสลิมสามารถมีชีวิตรอดได้ด้วยทักษะและความรู้ที่ตนเองมี สามารถประยุกต์บูรณาการในการดำเนินชีวิตได้ บทบาทของผู้นำในการพัฒนาเยาวชนมุสลิมนั้นก็ต้องได้รับการพัฒนาตามทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เช่นเดียวกัน จึงจะสามารถพัฒนาไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบันได้ อย่างไรก็ตามกรอบแนวคิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือมุมมองจากกลุ่มภาคีเพื่อการพัฒนากำลังคนทางด้านวัตถุนิยมเน้นการขับเคลื่อนสังคมผ่านระบบฐานเศรษฐกิจและเทคโนโลยีดิจิทัล ที่เรียกว่าเครือข่ายเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

(The Partnership for 21st Century Skill) หรือมีชื่อย่อว่าเครือข่าย P21 ที่มีสมาชิกเป็นมหาอำนาจทางเทคโนโลยี อาทิเช่น AOL, Microsoft, Cisco, SAP และองค์กรขับเคลื่อนทางการศึกษาในสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้กำหนดกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนากำลังคน เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมให้บุคคลมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 รู้จักคิด รู้จักเรียนรู้ ทำงาน แก้ปัญหา และการสื่อสาร และเพื่อช่วยให้ผู้ปฏิบัติบูรณาการทักษะเข้าในการสอนเนื้อหาหลักด้านวิชาการ โดยผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะเฉพาะด้าน ความชำนาญการและความรู้เท่าทันด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้ประสบความสำเร็จทั้งในด้านการงานและการดำเนินชีวิต (P21, 2019) อย่างไรก็ตามพฤติกรรมมนุษย์นั้นไม่สามารถสังเกตและประเมินผลด้วยประสาทสัมผัสหรือเครื่องมือได้อย่างเดียว การอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมมีปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม ศาสนา ความนิยมชมชอบของปัจเจกบุคคล ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องทางจิตวิญญาณที่มีอาจแยกออกจากสังคมได้ โดยเฉพาะสังคมมุสลิมที่มีฐานการพัฒนาสังคมจากจิตวิญญาณแห่งอิสลามนั้นคือ อัลกุรอาน และ วจนะของท่านศาสดา โดยมีหลักพื้นฐาน 3 ประการ คือ 1) หลักอาบิดะฮ์ 2) หลักซาริอะฮ์ 3) หลักอักลาค์ อันหมายความว่าพัฒนาเยาวชนมุสลิมในศตวรรษที่ 21 ต้องสามารถดำเนินไปควบคู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องทางจิตวิญญาณ แปรความศรัทธาในพระเจ้าออกมาในรูปแบบของการปฏิบัติ ในทางกลับกันสังคมใดก็ตามที่มีได้ถ่ายทอดความศรัทธาออกมาในรูปของการปฏิบัติสังคมนั้นก็ย่อมมิใช่สังคมมุสลิม (Abdulrocheed, 1999)

3. การสร้างสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้แบบใหม่อย่างมีอาชีวะ

การพัฒนาเยาวชนมุสลิมในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีความยืดหยุ่น สร้างสรรค์ ทำทลาย และซับซ้อน เป็นการพัฒนาที่จะทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เต็มไปด้วยสิ่งท้าทาย และปัญหา รวมทั้งโอกาสและสิ่งที่เป็นไปได้ใหม่ๆ ที่น่าตื่นเต้น การให้การศึกษาตามทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's Taxonomy of Learning) จะเปลี่ยนไป เน้นทักษะการเรียนรู้ขั้นที่สูงขึ้น โดยเฉพาะทักษะการประเมินค่า (Evaluating Skills) จะถูกแทนที่โดยทักษะการนำเอาความรู้ใหม่ไปใช้อย่างสร้างสรรค์ ในอดีตที่ผ่านมา ผู้เรียนรู้ไปโรงเรียนเพื่อใช้เวลาในการเรียนรายวิชาต่าง ๆ เพื่อรับเกรด และเพื่อให้จบการศึกษา แต่ในปัจจุบันจะพบปรากฏการณ์ใหม่ที่แตกต่างไป เช่น การเรียนการสอนที่ช่วยให้นักเรียนได้เตรียมตัวเพื่อใช้ชีวิตในโลกที่เป็นจริง เน้นการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong learning) ด้วยวิธีการสอนที่มีความยืดหยุ่น มีการกระตุ้นและจูงใจให้ผู้เรียนมีความเป็นคนเจ้าความคิดเจ้าปัญญา (Resourceful) ที่ยังคงแสวงหาการเรียนรู้แม้จะจบการศึกษาออกไป จะถูกมาบูรณาการเพื่อให้เกิดการพัฒนาให้เป็นพลเมืองของโลกได้อย่างน่าภาคภูมิใจ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความเห็นว่า

“เมื่อโลกปัจจุบันถูกทับซ้อนด้วยพัฒนาการต่างๆ อย่างไม่หยุดยั้ง การปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโลกจึงมีพัฒนาการ มุสลิมจึงต้องมีพัฒนาการเช่นเดียวกัน แต่ต้องสำคัญคือ สามารถนำหลักการอิสลามเข้ามาเป็นจุดยืนในการใช้ชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงนี้ได้” (อัมรา (นามสมมติ), สัมภาษณ์ 18 กันยายน 2560)

จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันที่เน้นคุณลักษณะเชิงวิพากษ์ (Critical Attributes) เชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ยึดโครงงานเป็นฐาน (Project-Based) และขับเคลื่อนด้วยการวิจัย (Research-Driven) เชื่อมโยงท้องถิ่นชุมชนเข้ากับภาค ประเทศ และโลก ในบางโอกาสเยาวชนสามารถร่วมมือ

(Collaboration) กับโครงการต่าง ๆ ได้ทั่วโลก เป็นหลักสูตรที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง พหุปัญญา เทคโนโลยีและมัลติมีเดีย ความรู้พื้นฐานเชิงพหุปัญญาสำหรับศตวรรษที่ 21 และการประเมินผลตามสภาพจริง รวมทั้งการพัฒนาเยาวชนมุสลิมต้องเปลี่ยนแปลงทัศนะ (Perspectives) จากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิม (Tradition Paradigm) ไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ (New Paradigm) ที่ให้โลกของเยาวชนมุสลิมและโลกความเป็นจริงเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่ไปไกลกว่าการได้รับความรู้แบบง่าย ๆ ไปสู่การเน้นพัฒนาทักษะและทัศนคติ ซึ่งเหล่านั้น เป็นความท้าทายในการสร้างสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้แบบใหม่และความเป็นมืออาชีพสำหรับการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในศตวรรษที่ 21 อย่างไรก็ตามกระบวนทัศน์ใหม่ดังกล่าวจะไม่ถูกแยกส่วนไปจากวิถีอิสลาม ดังที่อัลลอฮ์ (ซบ) ผู้เป็นพระเจ้าได้บัญชาในคัมภีร์อัลกุรอาน (ซูเราะห์อัลมาอิดะฮ์ โองการที่ 44) ความว่า “ณ วันนี้ฉันได้ทำให้ศาสนาของสุ่เจ้าครบถ้วนสมบูรณ์ทุกประการ และฉันได้ประทานความโปรดปรานของฉันให้สุ่เจ้าอย่างเต็มเปี่ยมหมดแล้ว พร้อมกันนี้ฉันได้อนุญาตยินยอมให้อิสลามเป็นศาสนาของพวกเจ้าทั้งหลาย และหากผู้ใดก็ตามไม่นำบทบัญญัติที่อัลลอฮ์ (ซบ) พระผู้เป็นเจ้าในอิสลามได้ประทานลงมาบังคับใช้ในสังคมแน่นอนเขาผู้นั้นจะกลายเป็นคนปฏิเสธอัลลอฮ์” จากคำบัญชาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาเยาวชนมุสลิมในฐานะผู้มีความศรัทธาต่ออัลลอฮ์ (ซบ) พระผู้เป็นเจ้าในอิสลามนั้น จะต้องให้ความสำคัญต่อหลักพื้นฐานดังกล่าวเพื่อเกิดความยั่งยืนทั้งทางด้านจิตวิญญาณและทักษะโดยรวม ทั้งนี้มิใช่เพื่ออื่นใดนอกจากการดำรงไว้ซึ่งคุณงามความดีและหลักความเชื่อมั่นต่ออัลลอฮ์ (ซบ) พระผู้เป็นเจ้าในอิสลาม ดังที่อัลลอฮ์ (ซบ) พระผู้เป็นเจ้าในอิสลามตรัสไว้ว่า “และแน่นอนได้มีโองการมายังเจ้า และบรรดาผู้มาก่อนเจ้าว่า หากสุ่เจ้าตั้งสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นภาคีแล้วแน่นอนการทำงานของสุ่เจ้าเป็นโมฆะ และสุ่เจ้าจะกลายเป็นผู้หนึ่งจากบรรดาผู้ที่ขาดทุน” (ซูเราะห์อัซซุมร์ โองการที่ 65)

4. การหยั่งรู้และเข้าใจพฤติกรรมเยาวชนและมนุษย์ในทุกช่วงวัย

เมื่อรัฐบาลหันมาให้ความสำคัญกับการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ ขณะเดียวกันยังมีนโยบายที่จะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจประเทศด้วยการผลักดันนโยบาย ดิจิทัล โอลิมปิก หรือเทคโนโลยีใหม่เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่คนไทยโดยเฉพาะเมื่อสังคมไทยในวันนี้ มีค่านิยมความคิดเห็น และทัศนคติที่แตกต่างกันทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยียุคดิจิทัลที่ถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่องในตอนนี้ ได้เปลี่ยนแนวความคิดที่เคยถูกสอนว่า “Imagination is More Important than Knowledge” หรือ “จินตนาการสำคัญกว่าความรู้” ของ อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ (Albert Einstein) เพราะบุคคลหนึ่งที่มีความรู้มาก ชำนาญในศาสตร์ที่เรียนมาอย่างแตกฉาน ถ้าปราศจากจินตนาการและคำถาม ก็จะไม่เกิดสิ่งใหม่ ไม่สามารถนำความรู้ที่มีอยู่มาต่อยอดให้เกิดสิ่งใหม่ได้ เพราะทุกวันนี้เทคโนโลยีก้าวล้ำที่ถูกพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง มาเป็นสิ่งขับเคลื่อนวัยที่ออกแบบการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Natives) กลายเป็นคนที่มีทุกสิ่งบนโลกนี้ได้สบาย ต่างกับเมื่ออดีตที่ต้องเข้าห้องสมุด หรือร้านหนังสือ หรือแม้แต่ปัจจุบันที่ตลาดสินค้าจะอยู่หน้าเพสบุ๊ค ตลาดออนไลน์ เป็นต้น ด้านผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ข้อสรุปในการทำความเข้าใจลักษณะพฤติกรรมของเยาวชนมุสลิมในปัจจุบันว่า

“ความท้าทายของผู้คนรุ่นหลังที่จะเข้ามาทำหน้าที่แก้ไข ส่งเสริม หรือพัฒนาเยาวชนมุสลิมต้องมีวิธีการที่หลากหลาย โดยเฉพาะการรู้จัก วิวัฒนาการ ซึ่งผู้ที่เข้ามาทำหน้าที่ดังกล่าวต้องหาวิธีการปรับปรุงกิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทำให้ดีขึ้นด้วยวิธีการแบบสะสมทีละขั้นตอน เพราะความคิดใหม่ของเยาวชนนั้นเกิดจากความคิดหลากหลายแนวทางแก้ปัญหาใหม่ ๆ เกิดจากแนวทางเก่า ๆ และนำมาปรับปรุงให้ดีขึ้น รองลงมาคือการรู้จักการผสมผสาน หรือที่เรียกว่าสังเคราะห์แนวคิดที่มีอยู่ให้กลายเป็นความคิดใหม่ เช่น การทำเรือลายกอลและที่ไม่ใช่เพียงแค่ลายเส้นเท่านั้น แต่ต้องสามารถออกแบบเชิงสามมิติได้พร้อมเพิ่มมูลค่าสินค้าที่มีในชุมชนด้วยการสื่อสารในยุคโซเชียล เป็นต้น นอกจากนั้นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการใหม่ ปรับมุมมองเรื่องเก่าออกไปแต่ยังคงคุณค่านั้นอยู่ ด้วยมุมมองใหม่หรือมองแบบนอกรอบ เช่น การส่งเสริมการไม่สูบบุหรี่ในชุมชนที่ไม่ใช่เพียงแค่การเดินพาเหรด แต่เป็นการนำกลุ่มเยาวชนที่เสี่ยงต่อการเสพยาเสพติดไปอบรมเชิงปฏิบัติการ ลงพื้นที่กับผู้ป่วยที่ติดยาเสพติด เน้นให้กลุ่มเยาวชนเรียนรู้ สัมผัสได้จริง เพื่อสิ่งที่ได้สัมผัสจะเป็นแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเองด้วยตนเอง เน้นการพึ่งตนเองเป็นหลัก เพราะนั่นคือ ความยั่งยืนในการพัฒนาคน” (มายีอีรี (นามสมมติ), สัมภาษณ์ 20 กันยายน 2560)

จากแนวคิดดังกล่าวยังสอดคล้องกับ หนังสือเรื่อง คิดใหม่เพื่ออนาคต หรือ "Rethinking The Future" เป็นหนังสือที่รวบรวมความคิดของผู้เชี่ยวชาญทางด้านการบริหารจัดการของโลกมารวมไว้ซึ่งจะชี้ให้เห็นถึง การคิดใหม่ (Rethink) ที่มาจากกรอบกระบวนทัศน์ใหม่ (New Paradigm) จะต้องเกิดขึ้นเพื่อทดแทนแนวคิดจากกรอบกระบวนทัศน์เดิม ซึ่งได้สรุปได้อย่างน่าสนใจและสอดคล้องกับแนวคิดของผู้ให้ข้อมูลหลักว่า สำหรับการคิดใหม่ต่ออนาคต เพื่อสร้างตำแหน่งแห่งชัยชนะในอนาคตคือ ต้องคิดใหม่ต่อหลักการ มองหลักการในวิถีสู่ที่แตกต่างกันไปไม่จมปลักการวิถีดั้งเดิม คิดใหม่ต่อการควบคุมความซับซ้อน คำนึงถึงวิธีการวางโครงสร้างและการจัดการในศตวรรษที่ 21 รวมศูนย์ไปที่ความต้องการ ในการท้าทายสมมติฐานเก่า เช่น คนมุสลิมในพื้นที่บางส่วนในอดีตจะสอนลูกหลานไม่ให้ติดเหล้าในเวลากลางคืน ถ้าตัดแล้วจะผิดบาปความเป็นจริงแล้วในอดีตนั้นไม่มีแสงสว่างเกรงว่าลูกจะไปติดเหล้าโดนผิวหนัง เป็นต้น แต่เมื่อโลกก้าวเข้าสู่การใช้ความรู้การสอนลูกแบบใหม่ก็จะต้องเกิดจากความรู้ที่ถูกต้อง แยกแยะความจริงเท็จอย่างมีปัญญา และรู้จักการวิเคราะห์ พร้อมคิดใหม่ต่อโลก เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อนซึ่งเกิดขึ้นในธุรกิจและสังคมในระดับโลก การเคลื่อนย้ายธรรมชาติ ของการแข่งขันทางเศรษฐกิจทั่วโลก และวิถีทางที่การค้นพบทางวิทยาศาสตร์ กำลังเปลี่ยนมุมมองต่อโลกในออรุณทัยของ ศตวรรษที่ 21 ซึ่งสภาพการณ์ในการเข้าใจลักษณะพฤติกรรมของคนในเจเนอเรชันและความปัจจุบันขณะ ถือเป็นความท้าทายอีกประการหนึ่งในการพัฒนาเยาวชนมุสลิม (Chaitrakulchai, 2002) ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงข้างต้นก็จะไม่ผิดแยกออกไปจากคำสอนของศาสนาอิสลามดังที่ตอนหนึ่งในคัมภีร์อัลกุรอาน ที่อัลลอฮ์ (ซบ) ตรัสว่า “ผู้หนึ่งผู้ใดกระทำการงานหนึ่งการงานใด โดยที่เรื่องราวของเราไม่ได้ตั้งอยู่บนการงานนั้นแล้ว มันก็เป็นสิ่งที่ถูกไต่ตักกลับ และผู้หนึ่งผู้ใดได้ทำขึ้นมาใหม่ในเรื่องราวของเรานี้ซึ่งสิ่งที่ไม่ได้อยู่ในเรื่องราวของเราแล้ว มันก็เป็นสิ่งที่ถูกไต่ตักกลับ” เช่นเดียวกันอิมามอะหมัด ญ็อบรอนีย์ และบัซซาร์ได้นำออกรายงาน จากหะดีษของซุญัยอ์ฟ จากท่านศาสดามุฮัมมัด (ซล) ว่า “ไม่มีประชาชาติหนึ่งประชาชาติใดได้ทำอุตริกรรมหนึ่งอุตริกรรมใดขึ้นมา หลังจากนบีของพวกเขา ในศาสนาของพวกเขาแล้ว นอกจากมันจะทำให้สิ่งที่เหมือนกับมัน

จากแนวทางสูญหายไปเท่านั้น” ดังนั้นความท้าทายในการเข้าใจลักษณะพฤติกรรมของคนในเจนเนอเรชันและความปัจจุบันขณะของเยาวชนมุสลิมเอง ก็จะไม่เกิดการอุทริกรรมใด ๆ เกิดขึ้นมานั้น ซึ่งจะทำให้แนวทางที่ดีของบรรดา ศาสดาสูญหายไป (ซุนนะฮ์) ดังนั้น ผู้ที่จะเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาเยาวชนมุสลิมต้องแนบแน่นอยู่กับซุนนะฮ์ พร้อมเรียกร้องไปสู่แนวทางที่ถูกต้องด้วยเช่นกัน ที่สำคัญคือต้องมีข้อควรระวังในการนำคำสอนของท่านศาสดาไป ประปนกับแนวความคิดใหม่ หรือการปะปนเรื่องปรัชญาและตรรกะวิทยา เนื่องจากหลักการศรัทธาของชาวซุนนะฮ์ อารงตนอยู่กับคำสอนแห่งอัลกรุอันและซุนนะฮ์ของท่านศาสดา แนวทางของบรรดาสาวกและผู้เจริญรอยตามสาวก ดังนั้นจึงจำเป็นสำหรับผู้ที่ต้องการจะตั้งมั่นในหลักการนี้จะต้องพิจารณาถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการมีพระผู้สร้าง พิจารณาคุณธรรมสิ่งที่มีอยู่ในสากลจักรวาลอย่างพินิจพิเคราะห์ ดังที่อัลลอฮ์ตรัสไว้ในคัมภีร์อัลกรุอัน (ซูเราะห์ยูนุส โองการที่ 101) ความว่า “สุเจ้าจงกล่าวเถิดว่า ท่านทั้งหลายจงพิจารณาสิ่งที่อยู่ในชั้นฟ้าและแผ่นดิน บรรดา สัญญาต่างๆ และบรรดาผู้ตักเตือนนั้น ไม่มีคุณค่าอันใดสำหรับชนผู้ปฏิเสธ” อันหมายความว่า การพัฒนาเยาวชน มุสลิมนั้นต้องให้ความสำคัญถึงหลักความเชื่อมั่น หยั่งรู้และเข้าใจพฤติกรรมเยาวชนและมนุษย์ในทุกช่วงวัยบนพื้นฐาน ความเชื่อและบริบทอย่างแท้จริง

โดยสรุปแล้ว การศึกษาจิตลักษณะภาวะผู้นำในการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้นำ มุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น ให้ความสำคัญกับ 1) การสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่และพัฒนาตนเองให้ สอดรับการเคลื่อนไหวทางสังคม 2) การพัฒนาและประยุกต์กิจกรรมการเรียนรู้อิสลามที่สอดคล้องกับทักษะใหม่ใน ศตวรรษที่ 21 3) การสร้างสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้แบบใหม่อย่างมีอาชีพ และ 4) การหยั่งรู้และเข้าใจพฤติกรรม เยาวชนและมนุษย์ในทุกช่วงวัยต่อความท้าทายใน ทั้งนี้ไม่ผิดแยกออกไปจากคำสอนของศาสนาอิสลาม และแนวทาง ที่ดีของท่านศาสดามุฮัมมัด (ซล) และนอกจากผลการวิจัยข้างต้นแล้ว งานวิจัยชิ้นนี้ฉายให้เห็นถึงคุณค่าของการพบ ความรู้ชุดใหม่ ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนามนุษย์และสังคม ที่สอดคล้องกับนักวิชาการร่วมสมัยทั้งในประเทศไทย และนานาชาติที่ได้กล่าวถึง กระแสอิสลามานุวัต (Islamization Current) เป็นกระแสหรือวาทกรรมทางปัญญาของ ปัญญาชนมุสลิมสมัยปัจจุบัน ที่พยายามพัฒนากระบวนการองค์รวมของการกล่อมเกลாதศาสนา ที่จะนำมาซึ่งสังคม ใหม่ที่อุทิศตนให้กับหลักคำสอนของอิสลาม ซึ่งปัญญาชนมุสลิมในอดีตถึงปัจจุบันได้เพียรพยายามทำตามแบบอย่าง ท่านศาสดา กล่าวคือการกระทำใด ๆ ก็ตามให้สอดคล้องกับหลักการคำสอนของพระเจ้า (Nippon, 2005) ในขณะที่ ดร. อิสมาแอล ราจี อัลฟารูกี ได้นำเสนอหนึ่งในสิบสองยุทธศาสตร์ทางขบวนการอิสลามานุวัต (Islamization Current) ว่า อิสลามานุวัตนั้นต้องมีการวิเคราะห์และสังเคราะห์มรดกทางความรู้อิสลามกับสาขาวิชาความรู้วิชา สมัยใหม่อย่างสร้างสรรค์แล้วสร้างความรู้ใหม่ภายใต้กรอบอิสลาม (Moten, 2001) และงานวิจัยการศึกษาจิตลักษณะ ภาวะผู้นำในการพัฒนาเยาวชนมุสลิมในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้นำมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นี้เอง ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จในการค้นหาความรู้ใหม่ผ่านระเบียบวิธีวิจัยที่สามารถค้นพบความจริงขององค์ความรู้บน พื้นฐานความเชื่อทางศาสนาที่สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ที่มุ่งให้ทุกคนดำเนินตามหลักดำเนินชีวิต ของมนุษย์ คือความสงบสุข ความศานติและความมั่นคง หากได้พิจารณาคำสอนในอิสลามย่อมต้องประจักษ์ว่า การเชิญชวนมนุษย์สู่ความผาสุกและสันติภาพคือความผาสุกในสรวงสวรรค์ (Ismail Lutfee Japakiya, 2006) ดังที่อัลลอฮ์ได้ตรัสในคัมภีร์อัลกรุอัน (ซูเราะฮ์อาลิอิมรอน โองการที่ 104) ว่า “และจงมีในพวกเจ้าซึ่งประชาชาติหนึ่ง ที่เชิญชวนสู่ความประเสริฐ สันติในความดีและสั่งห้ามความชั่ว และพวกเขาเหล่านั้นคือบรรดาผู้ที่ได้รับความสำเร็จ”

ข้อเสนอแนะ

หลังจากผู้วิจัยได้ข้อสรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลมาแล้วข้างต้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับผู้สนใจสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ได้ ดังนี้

1. การนำไปใช้ประโยชน์ในระดับนโยบายในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำส่วนท้องถิ่นมุสลิม หรือนักพัฒนาเด็กและเยาวชนมุสลิมให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับวิถีอิสลาม
2. สำหรับข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป การศึกษาข้างต้นจะต้องพัฒนาขึ้นให้เป็นนวัตกรรมเชิงประจักษ์ มีกระบวนการที่สามารถนำไปใช้ได้จริง มีวิธีการวัดและประเมินผล ผ่านระเบียบวิธีวิทยาการวิจัยที่มีคุณภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการต่อไป

References

- Abdullah Chelong and Kasetchai laeheem. (2019). sāhēt khōṅ phruttikam thī mai sōṭkhloṅ tām withī Itsalām khōṅ yaowachon Mutsalim klum siāṅ nai phūnthī sām chāṅwat chāidān phāk tai. Causes of Nonconforming Behavior in accordance with Islamic Way of Risk Muslim Youth in Three Southern Border Provinces. Journal of Academic Services Prince of Songkla University (2019), 30 (1), 156-166.
- Abdulrocheed Chema. (1999). sangkhom Itsalām. Islamic Society. Islamic Translation and Composition Project No. 7. College of Islamic Studies Prince of Songkla University Pattani Campus.
- Chaitrakulchai, T., (2002). khit mai phūā anākhōt. Rethinking for the Future by Rowan Gibson. Bangkok: Se-Ed.
- Hashim, R., & Rossidy, I. (2000). Islamization of knowledge: A comparative analysis of the conceptions of Al-Attas and Al-Fruqi. Intellectual Discourse, 8(1).
- Ismail Lutfie Japakiya, (2006). Itsalām sātsanā hāṅg santiphāp. Islam and Peace Coordination Center for the dissemination and teaching of Islam at - Robwah in Riyadh, Saudi Arabia.
- Iwutlee. (2017). Kānphatthanāphāwaphūnām 4.0. Leadership Development 4.0 Available from <http://oknation.nationtv.tv/blog/iwutlee/2017/01/10>
- Leaheem, K., (2017). yaowachon Mutsalim kap phruttikam tām withī Itsalām . Muslim Youth and Islamic Behavior. Bangkok: O.S.Printing House.
- Madreh, A. (2013). kāndulāe yaowachon tām wi thur hāṅg sātsanā Itsalām khōṅ phū nam Mutsalim nai sām chāṅwat chāidān phāk tai. Youth supervision based on islam provided by muslim leaders in three southern border provinces of Thailand. (Master's thesis, Prince of Songkla university, Hatyai, Thailand). Available from <http://kb.psu.ac.th/psukb/handle/2010/9105>
- Mahama, M. (2010). panhā yaowachon lāe nāothāṅg kākhai tām thatsana Itsalām . The Issue of Youth and the Way to Solve Problem in Islam. (2017, October 12). Retrieved from <http://e-daiyah.com/?q=node/310>
- Moten, A. R. (2001). Approaches to the Islamization of Knowledge: A Trend Analysis. ENCOUNTERS-LEICESTER-, 7(2), 189-210.
- Nippon Sohngeng (2005). itlāmānuwat lāe itlāmānuwat ongkhāmru . Islamization and Islamization of Knowledge. Available from <http://www.azizstan.ac.th/index.php/our-blog/item/27-2018-07-15-13-01-28>

- Odeh Rashed Al jayyousi. (2016) . Islam and Sustainable development. Routledge.USA.
- P21. (2019). Framework for 21st Century learning. Partnership for 21st Century Learning. Available from <https://www.battelleforkids.org/networks/p21/frameworks-resources>
- Panich, W. (2011). withī sāng kānriānrū phūā sit nai satawat thī yīsip et.The Ways of Learning for Students in the 21st Century. Bangkok: Sodsri Saritwong Foundation
- Prince of Songkla University. (2013). Islamic Studies in Globalization, Aiming for Balance between Meterialism and Spritualism. (2017, October 11). Retrieved from <http://w08.psu.ac.th/node/4858>
- Public Relation Department. (2015). Religious Leaders for Peace. (2017, October 15). Retrieved from http://region1.prd.go.th/ewt_news.php?nid=9526
- Unicef Thailand. (2016). sitthi thī dek khuan dai rab. Child rights that should be granted. Available from <https://unicefthailand.wordpress.com/tag/%E0%B8%AA%E0%B8%B4%E0%B8%97%E0%B8%98%E0%B8%B4%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B9%80%E0%B8%94%E0%B9%87%E0%B8%81%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%A3%E0%B9%84%E0%B8%94%E0%B9%89%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%9A/>
- Warakorn Samakose. (2019). kān plīanplāng thuā lōk. Global Change. Bangkok: Bookscape.